

STANDPUNT THEATERCOMMISSIE

ZET MIJ IN CC. DISCUSSIE- EN ONTMOETINGSDAG OVER DE PRODUCTIE EN SPREIDING VAN PODIUMVOORSTELLINGEN

Brussel, 26 februari 2010

Patrick Allegaert & Els De Bodt

Uit resultaten van een onderzoek dat deze week bekend werd gemaakt, blijkt dat zestigplussers, als ze aan cultuur doen, bij voorkeur naar het theater en de film gaan. 'Het cliché dat enkel Helmut Lotti bij deze groep scoort, klopt niet,' aldus de onderzoekers van de Hogeschool Gent. Tot zover het goede nieuws. Want die zestigplussers willen, net zoals de rest van de cultuurminnende bevolking, het liefst in hun eigen buurt naar het theater. En dat brengt ons bij een van de knelpunten van de overigens zeer bloeiende, theatersector.

Er schort iets aan de spreiding van podiumvoorstellingen. Speelreeksen zijn te kort, en de spreiding is meer en meer gecentreerd op bepaalde plekken. Daarbij zijn de knelpunten niet alleen in bepaalde kleine steden en gemeenten te situeren maar, tot overmaat van ramp, ook in grote steden zoals Gent of Brussel. De toestand is recent zeker duidelijk niet aan het verbeteren.

Allicht spelen verschillende factoren een rol. Door het invoeren van het onderscheid tussen cultuur- en gemeenschapscentra, kreeg voornamelijk deze laatste categorie een minder uitgesproken culturele opdracht. Het probleem stelt zich echter niet alleen in de kleinere centra. Ook in grotere huizen is de druk om veiliger te programmeren vaak groot. Om diverse redenen kiest een aantal centra steeds vaker voor commerciële producties, waardoor het aantal plekken waar gesubsidieerd theater te zien is, afneemt. In het verleden kon de winst die gemaakt werd met het presenteren van die commerciële producties al eens aangewend worden voor kleinschaligere, verlieslatende, producties uit het gesubsidieerde circuit. Maar door de stijging van de uitkoopsommen in het gesubsidieerde circuit en door de partagevoorwaarden die het vrije circuit stelt, is ook dat geen optie meer.

De spreidingsproblematiek is een gedeelde verantwoordelijkheid. Programmatoren en directeurs van de cultuurcentra dragen de verantwoordelijkheid voor de artistieke ontwikkeling van kunstenaars én publiek. We willen hen dan ook oproepen om risico's te blijven nemen, om het gesprek met makers aan te gaan, om te prospecteren, om lokaal en bovenlokaal overleg te plegen en niet te bezwijken voor de druk van publiekscijfers.

Zij moeten durven investeren in het parcours van een maker of een gezelschap; gezelschappen of makers moeten zich bewuster zijn van de plek waar ze (willen) spelen en de context ervan kennen. Nog al te vaak duiken verhalen op van acteurs die enkel de technicus van dienst te zien krijgen als ze ergens ten lande gaan spelen maar ook, omgekeerd, van acteurs die nauwelijks weten waar CC De Plotter ligt, laat staan wie er de programmator is.

Een intensieve communicatie tussen gezelschap en cultuurcentrum is daarbij cruciaal, net zoals artistieke verwantschap, of op zijn minst wederzijdse nieuwsgierigheid, een voorwaarde is. Of nog anders: een soort verantwoordelijkheid van het centrum om een beetje – eng of ruim – een staalkaart te tonen van wat er gemaakt wordt, en door de maker, de acteur, het gezelschap ook de bereidheid om deze brede opstelling te onderschrijven.

In het licht daarvan houden we graag een pleidooi voor hernemingen en langere speelreeksen. Niet elk centrum moet alles in de eerste speelreeks tonen, niet elke voorstelling moet op alle

plekken in Vlaanderen staan. Net zoals niet elk gezelschap elke voorstelling automatisch op tournee zou moeten sturen. Vaak ligt de tournee al vast nog vòòr er beslist is hoe de productie er concreet zal uitzien. Als de voorstelling dan niet uitdraait zoals verhoopt, is dat des te pijnlijker. Aan de andere kant zou een succesvolle productie veel langer op het repertoire moeten kunnen blijven.

Dat werkt niet alleen publiekswervend, het maakt ook dat de uitkoopsom, een ander heikel punt in het op elkaar afstemmen van vraag en aanbod, preciezer kan worden bepaald, omdat de werkelijke – en niet de begrote – kost van de productie gekend is.

Opvallend in het debat over de uitkoopsommen is het verschil tussen voorstellingen die in het avondcircuit spelen en kinder- en jeugdtheaterproducties. De uitkoopsommen voor schoolvoorstellingen liggen gemiddeld de helft lager dan die in het avondcircuit. Niet omdat er minder of jongere acteurs op scène staan, of omdat er weinig geld gaat naar decor of omkadering, maar omdat er sowieso vanuit gegaan wordt dat de ticketinkomsten veel lager liggen. Tegelijkertijd merken we op dat net zij, de makers uit het jeugd- en/of figurentheater, het probleem van spreiding en overaanbod nadrukkelijk relativeren.

Uit gesprekken die de commissie had met gezelschappen met het oog op de redactie van een landschapshots, blijkt dat gezelschappen een verschillende houding aannemen ten aanzien van de spreidingsdiscussie.

Er zijn de gezelschappen voor wie het overaanbod respectievelijk het tekort aan speelplekken het probleem van het gesubsidieerde theater is. Binnen deze groep onderscheiden we verder de gezelschappen die persoonlijk door dit probleem worden getroffen en zij die deze perceptie steunen zonder dat ze daar zelf hinder van ondervinden (gezelschappen met een eigen speelplek). Zonder te veralgemenen zien we dat hier theatermakers spreken voor wie de tekst een centrale plaats inneemt.

Er zijn de gezelschappen die daarentegen vinden dat het beleidsaccent 'spreiding' bijzonder geslaagd is, met optredens op alle denkbare speelplekken. Deze gezelschappen relativeren het probleem van het overaanbod nadrukkelijk. Hier zijn nogal eens makers uit het jongeren- en/of figurentheater aan het woord.

Nog een stap verder gaan enkele gezelschappen die precies in de huidige situatie geen bedreiging maar een kans zien om actief op zoek te gaan naar alternatieve speelplekken, bijvoorbeeld in de open lucht of die 'best wel trots zijn op dat overaanbod', dat zorgt voor diversiteit. Het motto 'kwaliteit drijft boven' en zelfregulering moet voor deze theatermakers primeren. Het betreft hier vaak jonge theatermakers die een eigen idioom hebben gevonden dat een breed publiek aanspreekt: participatie-, locatie- of openluchttheater.

De uitstraling van het Vlaams theater neemt nog steeds toe, zowel in binnen- als in buitenland. Uit de cijfers die het Agentschap Kunsten en Erfgoed vanochtend voorstelde blijkt dat het theaterbezoek nog steeds in de lift zit. Tegelijkertijd zijn speelreeksen nooit zo kort geweest en hebben cultuurcentra moeite om de uitkoopsommen van grote, internationaal werkende organisaties, nog te behappen. We moeten erover waken dat het theater in Vlaanderen, niet het slachtoffer wordt van zijn eigen succes.

De theatercommissie vindt het positief dat gezelschappen of makers zogenaamd interne maatregelen voorstellen.

Een aantal gezelschappen treedt inmiddels al zelfregulerend op door minder te produceren, anderen kiezen resoluut voor locatie-, ervarings- of openluchttheater, waarmee mogelijk ook een nieuw publiek wordt aangesproken. Ook hier is belangrijk dat zowel de theatermakers zelf als de kunst- en cultuurcentra het publiek in hun communicatie voldoende begeleiden bij de kennismaking met deze nieuwe vormen van theater.

Wij vragen de gezelschappen om, met het oog op een betere spreiding, uitkoopsommen van (door hen uitgekozen) voorstellingen, bewust zo laag mogelijk te houden, kwestie van het financiële risico voor de cultuurcentra met bescheiden middelen zo laag mogelijk te houden. Er moeten echt wel plekken opnieuw veroverd worden, dit is een strategie waarin best

geïnvesteed wordt, dus dit mag in eerste instantie wat verlieslatend zijn.

Toch vraagt de commissie uitdrukkelijk dat de overheid het probleem van te weinig speelplekken voor een groeiend aantal gezelschappen erkent met het oog op de volgende subsidieronde. De op het eerste gezicht gulle beslissing van minister Anciaux om, in de vorige ronde, tegen het advies van de beoordelingscommissies in, nog meer gezelschappen te erkennen, heeft het probleem immers enkel groter gemaakt.

Huidig minister Schauvliege zegt te zullen bekijken 'of een afname van het productieaanbod zich niet opdringt.' De commissie pleit ervoor dat dit niet tot een subsidieverlaging leidt. Niet de subsidieverhoging maar de subsidieversnippering is de oorzaak van de spreidingsproblematiek. Genoeg geld voor een beperkter aantal spelers maakt niet alleen dat er kwalitatiever gewerkt kan worden, het zou ook een aantal wantoestanden oplossen. Nog al te vaak zijn acteurs slechts halftijds ingeschreven terwijl ze voltijds een productie maken, werken ze onder de wettelijke barema's of zijn ze zowel acteur als technicus als pr-verantwoordelijke doordat hun – structurele - subsidie ontoereikend is. Kunstenaars in Vlaanderen worden tot nader order niet gepamperd. Misschien wordt het tijd dat we daar eens werk van maken.

Want pampieren, zeker als het niet te laat is, is tot nader order voor alle betrokken partijen een aangenaam vertier!